

Siikajoen kunta

Asukaslisyöryhmä

Työryhmän ehdotukset asukasluvun kasvattamiseksi

Kokoonpano

Siikajoen kunnanvaltuusto hyväksyi 5.9.2019 (§ 118) valtuustoaloitteen, jossa esitettiin toimenpiteitä Siikajoen kunnan asukasmäärän kasvattamiseksi. Kunnanhallitus nimitti 23. 9. (§324) työryhmän valmistelevaan aloitteen mukaista asiaa. Työryhmään nimettiin hallintojohtaja, sivistystoimenjohtaja, tekninen johtaja sekä kunnanhallituksen edustajiksi Jukka Ruopsa, Tiina Hovi, Jari Ojala, Matti Pohjola, Tuomas Ketola ja Aila Mäkisalo. Paavolan veden edustajana työryhmään liittyi Pasi Alatalo. Puheenjohtajaksi nimettiin Jukka Ruopsa.

Tausta ja tavoite

Siikajoen kunnan väkiluku on laskevalla uralla. Vuonna 2019 kuntaan syntyi 39 lasta. Poismuutosta ja alhaisesta syntyvyydestä johtuen kunnan ikärakenne muuttuu siten, että yli 65-vuotiaiden osuus kuntalaisista on 2030-luvulla huomattavan suuri työikäisiin verrattuna. Ikäjakauma asettaa haasteita kunnan palvelurakenteelle siten, että varhaiskasvatettaville ja koululaisille tiloja tarvitaan vähemmän mutta ikäihmisten palvelutiloja enemmän. Ikäjakauma asettaa korotuspaineita myös työssäkäyvien verotukseen, mikäli palvelut aiotaan säilyttää. Muutos on niin voimakas, että se tulee jo kymmenessä vuodessa määrittelemään kunnan yleistä toimintakykyä, palvelutuotantoa ja itsenäisyyttä. Ilman radikaaleja toimenpiteitä asukasluku pienenee siinä määrin, että kunnan itsenäisyys ei ole itsestäänselvyys. Aloitteen tavoitteena oli

- havahduttaa Siikajoen kunnan päättäjät ja toimihenkilöt ymmärtämään kehityksen vakavuus
- etsiä keinoja negatiivisen väestökehityksen pysäyttämiseksi

Työryhmän tavoitteena oli tutkia aloitteessa esitettyjä toimenpide-ehdotuksia, niiden kohderyhmiä, kustannus/hyötysuhdetta ja toteutusmahdollisuuksia.

Aloite

- Kuntaan rakentavalle maksetaan kunnallisvero takaisin 1. vuodelta
- Kuntaan rakentavalle ja muuton jälkeen syntyvästä ensimmäisestä lapsesta myönnetään 10 000 e lapsipalkkio siten, että kymmenen vuoden aikana maksetaan 1000 e/vuosi.
- 20 tuntia maksutonta päivähoitoa/viikko muuttavalle lapselle 3. ikävuoteen saakka.
- Ilmaiset vesi-, jätevesi- ja sähköliittymät.
- 25 % alennus kunnan omistamasta tontista.
- 1000 e avustus yksityisen tontin ostamiseen.
- Maksuton laajakaistan asennus ja päätelaite.
- Ilmainen venepaikka satamissa Tavossa, Merikylässä, Varessäikässä tai Tunelissa 5 vuodeksi
- Vapaa viehekalastusoikeus Siikajoessa Siikajoen kunnan alueella 5 vuodeksi.

Työskentelystä

Työryhmä päätti tarkastella aloitteessa esitettyjä toimenpiteitä, arvioida kunkin toimenpiteen taloudellista kustannus/hyötysuhdetta yhden vuoden, viiden vuoden ja kymmenen vuoden ajanjaksoilla. Uusien asukkaiden kuntaan muuttamisen lisäksi työryhmä näki tärkeäksi tukea nykyisten asukkaiden pysymistä kunnassa. Aloitteessa mainittujen toimenpiteiden analyysin lisäksi työryhmä esittää, että päättäjien ja toimihenkilöiden tulisi ”jalkauttaa” kunnan visio ja strategia käytännön toimenpiteisiin. Työryhmä kokoontui 4 kertaa fyysisesti ja yhteenveto muodostettiin netissä.

Todettiin, että erilaisten etujen tarjoaminen kohderyhmälle ei tarkoita sitä, että kunnan nykyiset asukkaat joutuisivat maksajiksi. Jokainen Siikajoelle muuttava tai kunnassa syntyvä henkilö lisää kunnan saamaa valtionosuutta 3544 e vuonna 2020 ja kaksihenkinen perheen kunnallisverotuotto on keskimäärin 12 000 e. Vastaavasti pois muuttava henkilö vie mennessään valtionavun ja työssäkäyvä kunnallisveron.

Aloitteen mukaisten toimenpiteiden analyysi

Työryhmä päätti, että se esittää aloitteessa mainitut ja muut mahdolliset toimenpiteet valtuustolle, joka oli hankkeen toimeksiantaja. Päätettiin myös, että työryhmä ei aseta toimenpiteitä tärkeysjärjestykseen, vaan keskushallinnon tarkistamien kustannusten hyväksyminen ja yleiset toteuttamisedellytykset budjetoineen tapahtuvat valtuuston toimesta.

Työryhmä päätti esittää aloitteen mukaiset toimenpiteet ryhmiteltynä siten, että kukin esitettävistä toimenpideryhmistä vetoaisi erityyppisiin potentiaalisiiin kohderyhmiin. Kunkin toimenpiteen veto- ja pitovoimaa arvioitiin osana tekijän toteutusmahdollisuutta.

Toimenpiteet

Kuntaan rakentavalle maksetaan kunnallisvero takaisin 1. vuodelta. Työryhmä totesi, että toimenpidettä ei voi toteuttaa vaikka se olisi tehokkain muuttoa lisäävä toimenpide.

1. Muuttopaketti I

- A.** Kiinteistöverosta vapauttaminen 10 vuodeksi. Veto- ja pitovoimatekijä.
Siikajoen kunnan perimä kiinteistövero asuinkiinteistöstä on keskimäärin 220 e. Kunnalla on mahdollisuus olla perimättä veroa. Tervetuliaistoimena kunta jättää veron perimättä Siikajoelle rakennettavasta omakoti- tai rivitalokiinteistöstä. Vapautus edellyttää, että kiinteistön omistaja muuttaa kunnan ulkopuolelta.
kust/tulot 1.v	kust/tulot 5v	kust/tulot 10v huom.
220e/26 176e	1 100e/130 880e	2 200/261 760e
- B.** Ilmaiset vesi- jätevesi ja sähköliittymät. Vetovoimatekijä.
Kunta tarjoaa Siikajoelle rakentavalle maksuttomat liittymät kustantamalla Paavolan Veden vesi- ja jätevesiliittymät olemassa olevan verkoston alueella. Mikäli rakennuspaikalle ei ole mahdollista saada verkostovettä, kunta avustaa rakentajaa vastaavalla summalla porakaivon ja suodatuskentän hankkimisessa. Kunta tarjoaa rakentajalle sähköliittymän. Liittymien kustannus nykyhinnoilla on 6 319 e. Kohderyhmä on nuoret perheet ja varttuneet isoa tonttia arvostavat.

Muuttopaketti I kustannuslaskelma:

kust. 1.vuosi	kust. 5v	kust. 10v
A. 220 e	1 100 e	2 200 e
<u>B. 6 319 e</u>	<u>0 e</u>	<u>0 e</u>
6 539 e/26 176	1 100 e/130 880 e	2 200 e/261 760 e

4 h perheen muutto Siikajoelle. Valtionapu 3 544 e/as + kunn.vero 12 000 e/perhe.

2. Muuttopaketti II

- C. Siikajoki – lapsilisä. Siikajoki -lapsilisä toimii sekä veto- että pitovoimatekijänä. Perheen perustamisen ja lasten hankkimisen ajankohdan taloudellinen tuki – mikäli summa on tuntuva - herättää mielenkiintoa tulevaa asuinkuntaa suunnittelevassa perheessä. Siikajoen sijainti Oulun ja Raahen välillä antaa kunnalle sijaintiin perustuvaa etua. Kunnallisen lapsilisän jaksottaminen usealle vuodelle toimii pitovoimatekijänä. Poismuutosta aiheutuva tulotason aleneminen nostaa pois päin suuntautuvan muuton kynnyksiä. Kuntalaisten tasavertaisten kohtelun varmistamiseksi Siikajoki- lapsilisä tulisi maksaa kaikista kuntaan syntyvistä.

Vuosina 2021 – 2031 Siikajoella kirjoilla olevalle ja asuvalle siikajokiselle äidille syntyneelle lapselle maksaa Siikajoen kunta kunnallisen lapsilisän, joka on yhteensä (10.000) euroa/lapsi.

Kunnan lapsilisä maksetaan (10) vuoden aikana tuhat (1.000) euroa/vuosi. Maksu tapahtuu kunkin vuoden viimeisen päivän henkikirjoituskunnan mukaan ja kunnan lapsilisään on oikeutettu, mikäli asuinkunta ja kotikunta eli henkikirjoituskunta on tuona tarkastelupäivänä Siikajoki. Kunnan lapsilisä myönnetään ja maksetaan vuosittain hakemuksesta. Esimerkiksi vuodelta 2021 kunnan lapsilisä tuhat (1.000) euroa maksetaan vuoden 2022 alussa, kun on saatu varmennus vauvan asuinkunnasta ja henkikirjoituskunnasta 2021 vuoden viimeisen päivän osalta. Tätä samaa periaatetta noudatetaan jokaisena vuonna maksettavan kunnan lapsilisän osalta. Kunnan lapsilisä on veronalaista tuloa.

Oikeus kunnan lapsilisään päättyy, mikäli rahaan oikeutetun asuinkunta ja henkikirjoituskunta Siikajoesta vaihtuu joksikin muuksi kunnaksi vaikka vähäksikin aikaa.

Muuttopaketti II kustannuslaskelma:

	kust./ 1.vuosi	kust. 5v	kust. 10v
C	<u>1 000 e</u>	<u>5 000 e</u>	<u>10 000 e</u>
	1 000 e/3 544 e	5 000 e/17 720 e	10 000 e/35 440 e

Laskelmassa on otettu huomioon vain kuntaan syntynyt lapsi, ei muuttavaa perhettä. Lapsilisän maksaminen kaikille kuntaan syntyneille ei aseta Siikajoen kuntalaisia ja tulijoita eriarvoiseen asemaan. Talousarviossa vuodelle 2021 on varauduttava syntyvyyden lievään lisääntymiseen.

3. Muuttopaketti III

- D. Maksutonta varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksen tarjoaminen nuorille perheille vahvistaa Siikajoen kunnan mainetta lapsiystävällisenä kuntana. On mahdollista tarjota esim. maksutonta varhaiskasvatusta tietty tuntimäärä/viikko tai esimerkiksi vapaapäivä vanhemmalle – periaatteella sovittu määrä. Keskituloisen kahden lapsen perheen varhaiskasvatuksen kustannus esim. 10t/viikko on n. 120 e/kk, jonka kunta menettää saamatta jäävinä maksuina.
- E. Euron tontti ja maksuton lupamenettely. Kuntaan rakentavalle perheelle tarjotaan käytännössä maksuton tontti ja maksuton lupamenettely. Tauvon kakkoskehän tontit voitaisiin asettaa erikoisoinnoittelun avulla myyntiin. Tavoitteena saada rakennettua ”kriittisen massan” ylittävä määrä tontteja, jolloin paineviemärin rakentaminen Tauvoon mahdollistuisi. Tonttivaranto olisi joka tapauksessa käytävä läpi mm. Meijerisaarella ja kaavoitettava tontit yhdistelemällä tarpeeksi suuriksi. Laskennallinen kustannus on 690 e (omakotitalon 150m²) rakennusluvan perimättä jättäminen. Nykyinen tonttien hinnoittelu ei ole realistinen.
- F. Maksuton vapaa-ajan kiinteistön muuttaminen vakituiseksi asunnoksi. Kunnassa sijaitsevien vapaa-ajan asuntojen muuttamista vakituiseksi asunnoksi kannustetaan. Tämä on nopein keino lisätä kunnan vakituista asukasmäärää. Laskennallinen kustannus 660 e (80m²) kesämökin muuttamisen rakennusluvan perimättä jättäminen.
- G. Maksuton laajakaista. Liittymän ehdot neuvoteltava Siikajoen kuidun kanssa – kunta hankkii ”varastoon” liittymiä. Kustannus 300 – 2000 e. Laajakaistayhteydellä valmistaudutaan lisääntyvään etätyöskentelyyn.
- H. 1000 e avustus yksityisen tontin omistajalle ja tontille rakentavalle. Tavoitteena on saada yksityisten omistamat rakennuspaikat käyttöön. Joen rannoilla sijaitseville yksityisten omistamille rakennuspaikoille poikkeusluvan tai suunnittelutarvemenettelyn avulla rakennettavissa omakotikiinteistöjä. Edellytettävä rakentamista 2 vuoden aikana. Voisi koskea myös kunnasta ostettavaa asuntoa. Kustannus 2000 e.
- I. Maksuton venepaikka. Neljän sataman ja kahden jokilaiturin kapasiteetti riittää uusille veneilyä harrastaville. Kustannus 90e/vuosi. Kohderyhmänä veneilyä jo harrastavat ja sellaista suunnittelevat perheet.
- J. Maksuton viehekalastusoikeus Siikajoessa. Kunta maksaa kalastuskunnille muuttajan lupamaksut. Kustannus 30e/vuosi. Kohderyhmänä virkistyskalastusta harrastavat nuoret ja heidän vanhempansa.

Muuttopaketti III kustannuslaskelma:

	kust. 1.vuosi	kust. 5v	kust. 10v
D	1 440 e	7 200 e	14 400 e
E	690 e	0 e	0 e
F	660 e	0 e	0 e
G	2 000 e	0 e	0 e
H	2 000 e	0 e	0 e
I	90 e	450 e	900 e
J	30 e	150 e	300 e
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	6 910 e	7 800 e	15 600 e
Tuotto			
	26 176 e	130 880 e	261 760 e

Huomioita

- Optimisimmassa vaihtoehdossa laskelman mukaan tapahtunut 4 hengen perheen muutto Siikajoelle tuottaa valtionapuina ja kunnallisveroina vuoden 2020 tason mukaan ilman koronan aiheuttamaa korotusta ensimmäisenä vuonna 26 176e, viiden vuoden aikana 130 880e ja kymmenen vuoden aikana 261 760e. Valtionapu vuonna 2020 on 3 544e/asukas, kunnallisverotuotto varovaisesti arvioiden 12 000e/perhe.
- Muuttopaketit I ja III on suunnattu kuntaan muuttamista suunnitteleville perheille.
- Muuttopaketti II on kunnan kannalta arvokkain mutta myös tehokkain veto- ja pitovoimatekijä. Sen suuntaaminen kaikille kunnan perheille vaimentaa mahdollisen kritiikin.
- Markkinoinnissa asumisen turvallisuutta ja etätyömahdollisuutta tulisi korostaa kaikin mahdollisin keinoin. Etätyö tulee lisääntymään voimakkaasti. Nykyisen kriisin aikana etätöitä tekee n. miljoona työntekijää, joista haastattelujen perusteella saadun tiedon mukaan 300 000 aikoo jatkaa etätöitä kriisin jälkeenkin. Tätä on korostettava markkinoinnissa koska asumme kahden työssäkäyntialueen vaikutuspiirissä.
- Muuttopakettien rakenne suosii tarkoituksella rakentamista kuntaan. On todettu, että vakituinen asunto hidastaa poismuuttoa.
- Laskelmissa on otettava huomioon, etteivät ne kerro absoluuttisesta kehityksestä. Yhteiskunnassa tapahtuvat nopeat ja hitaatkin muutokset voivat saada aikaan kehityksen, joka joko lisää tai vähentää Siikajoen kunnan tyyppisen itsehallintoalueen vetovoimaa.
- Sopeutuminen muutokseen tai väestön vähenemiseen ei ole luonnonlaki, vaan kehitys, johon voidaan vaikuttaa. Meneillään oleva koronakriisi on osoittanut konkreettisesti maaseutumaisen asuin ympäristön ylivoimaisuuden. Siikajoen kunnan tulee käyttää hyväkseen vallitsevaa tilannetta ja päättää voimakkaistakin toimenpiteistä, joilla väestörakenne saadaan tervehdytettyä.
- Asukasluvun kasvattaminen on usean kunnan agendalla. Tarjotaan ilmaisia tontteja, bussilippuja, maksutonta päivähoitoa, ilmaisia liittymiä jne. Raahe on kilpailuttanut ja rekrytoinut mainostoimiston rakentamaan imagoaan muuttajien houkuttelemiseksi. Tämän aloitteen mukaiset toimenpiteet ovat merkittävästi huomiota herättäviä, jos hanketta markkinoidaan oikein.
- Jos koronavirus saa ihmiset lykkäämään lasten yrittämistä, pato voi lähteä purkautumaan pandemian jälkeen (HS 10.4.2020). Näin tapahtui jatkosodan jälkeen, jolloin Suomessa syntyi vuosittain yli 100 000 lasta. Se on yli kaksi kertaa nykyistä enemmän. Siikajoen

kunnan on otettava koppi tästä hiljaisesta signaalista ja tehtävä päätöksiä, joilla saadaan asukasluku kasvamaan.

- Muuttopakettien budjetoinnissa on huomattava, että kunkin paketin kustannukset riippuvat tapahtuvasta kysynnästä. Jos lapsia ei synny, jää budjetoitu lapsilisäraha käyttämättä ja vastaavasti jos perheet eivät muuta Siikajoelle, ei synny kustannuksia. Kysymyksessä on siis varautuminen siihen, että tonttien kysyntä omakotirakentamista varten kasvaa.
- Työryhmän toimenpiteiden toteuttamisen tulisi tapahtua asiantuntija- eli markkinointityöryhmän laatiman suunnitelman mukaan syksyllä 2020.
- Hankkeen budjetointi vuoden 2021 talousarvioon ja toteutus 1/21 – 31.12.2031